

Стан корпоративного управління в акціонерних товариствах

Загальновідомо, що успішний розвиток корпоративного сектору в Україні тісно пов'язаний з розвитком цивілізованого корпоративного управління, а вдосконалення останнього, в свою чергу, забезпечує вітчизняному та іноземному інвестору надійний захист прав власності, виробництву – ресурси для подальшого розвитку, державі – ефективне управління процесами на ринку цінних паперів. В Україні досить велика частина підприємств обрала саме акціонерну організаційно-правову форму, тому позитивним є факт зростання інтересу акціонерних товариств до вдосконалення корпоративних прав, корпоративних відносин і корпоративного управління.

Так, розбудова корпоративного управління в Україні забезпечена впровадженням Закону України «Про акціонерні товариства», що увібрав у себе світову практику корпоративних відносин. Ключовим моментом у впровадженні новаций корпоративного управління є приведення внутрішніх документів акціонерного товариства у відповідність до норм чинного законодавства. У зв'язку з цим є нагальною потреба напрацювання типових статутів публічних та приватних акціонерних товариств, положення про корпоративного секретаря, положення про інформаційну політику акціонерного товариства тощо.

До того ж, акціонерні товариства в Україні формують систему корпоративного управління відповідно до Принципів корпоративного управління Організації економічного розвитку та співробітництва, Принципів корпоративного управління, Закону України «Про акціонерні товариства», а також інших нормативно-правових, методичних рекомендацій та документів у цій сфері, прийнятих Комісією.

Якщо говорити про стан корпоративного управління у акціонерних товариствах відкритого типу (відкриті та публічні) та підприємствах-емітентах облігацій, то варто зазначити, що, згідно до даних, наданих емітентами, у 2012 році у порівнянні з попереднім роком зростає кількість акціонерних товариств, що розкрили інформацію про стан корпоративного управління, так само як і кількість товариств, у яких проведені загальні збори акціонерів. Також демонструє зростання такий показник, як кількість товариств, у яких створено ревізійну комісію, та частка товариств, перевірених ревкомісією та ін. В свою чергу, позитивними є факти зростання кількості товариств, які планують включити власні акції до лістингу фондових бірж, та товариств, які мають власний кодекс (принципи, правила) корпоративного управління. Більш детально про це - в таблиці 38.

Впродовж 2012 року серед 7 241 акціонерного товариства, які надали інформацію щодо стану корпоративного управління, у 3 681 акціонерного товариства (50,83 %) проводились загальні збори акціонерів, у тому числі позачергові – у 1 243, що відображено в діаграмі 61.

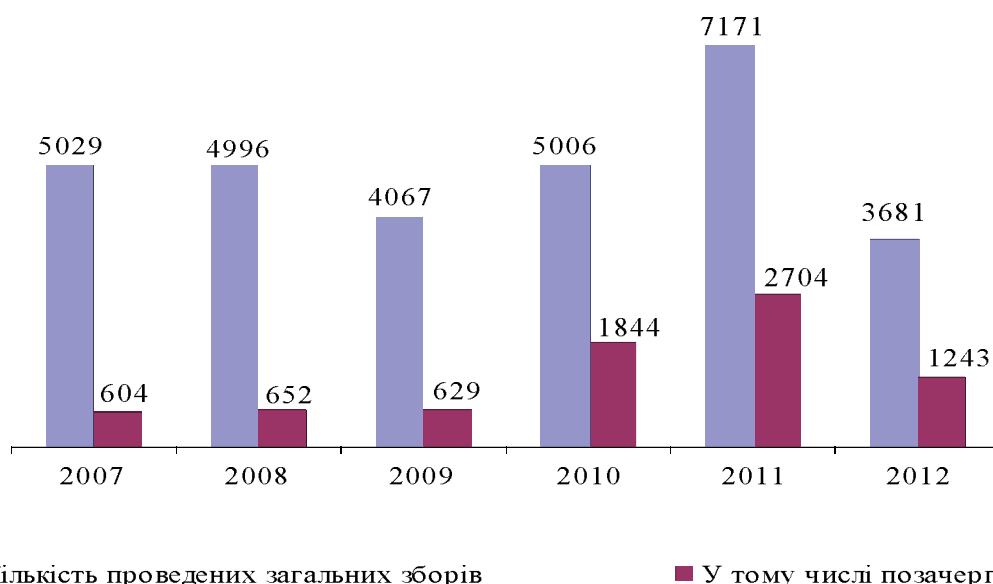
Щодо контролю за ходом реєстрації акціонерів або їх представників для участі в останніх загальних зборах (за наявності контролю), які проводились протягом 2012 року, то його найчастіше здійснювали акціонери, які володіють у сукупності більше ніж 10 відсотками (2 033 акціонерні товариства або 28,08 % від їх загальної кількості, які надали інформацію щодо стану корпоративного управління у 2012 році).

Так, у складі наглядової ради найчастіше створюються комітети стратегічного планування (у 39,50 % від загальної кількості акціонерних товариств, які надали інформацію щодо складу наглядової ради у 2012 році). В той же час, у 2012 році серед 7 241 акціонерного товариства у 724 акціонерних товариствах (9,99 %) було створено спеціальну посаду або відділ, що відповідає за роботу з акціонерами.

Таблиця 38

Основні показники стану корпоративного управління в акціонерних товариствах у 2007 - 2012 роках

Показник	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Кількість товариств, які розкрили інформацію щодо стану корпоративного управління	6 091	6 104	4 936	5479	7 784	7 241
Кількість товариств, у яких проведено загальні збори	5 029	4 996	4 067	5 006	7 171	3 681
- у тому числі позачергові	604	652	629	1844	2704	1 243
Орган, який здійснював реєстрацію акціонерів для участі в останніх загальних зборах						
- мандатна комісія, призначена правлінням	3 664	3 625	1555	-	-	-
- правління	687	670	342	-	-	-
- незалежний реєстратор	1 309	1 341	2437	-	-	-
- реєстраційна комісія	-	-	-	3179	5952	5956
- акціонери	-	-	-	325	420	288
- реєстратор	-	-	-	1354	697	331
- депозитарій	-	-	-	23	-	-
Кількість товариств, у яких створено ревізійну комісію	5 406	5 474	4379	4867	6369	5918
Кількість представників акціонерів, що володіють менше 10 відсотків акцій, у складі наглядової ради (% від загальної кількості представників)	71,48	70,38	58,68	57,12	51,15	47,47
Періодичність проведення аудиторських перевірок акціонерних товариств зовнішнім аудитором протягом останніх трьох років (% від загальної кількості товариств, які розкрили інформацію стосовно періодичності проведення аудиторських перевірок)						
- не проводились взагалі	0,82	0,81	0,76	0,74	1,63	
- менше, ніж раз на рік	1,46	1,36	1,36	1,24	7,94	
- раз на рік	86,20	86,73	87,09	87,03	82,94	
- частіше, ніж раз на рік	11,52	11,07	10,79	10,98	7,48	
Кількість товариств, у яких ревізійна комісія здійснювала перевірку фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в минулому році (% від загальної кількості акціонерних товариств, які зазначили орган, що здійснював перевірку)	58,25	58,41	57,96	57,11	59,26	
Кількість товариств, які планують включити власні акції до лістингу фондових бірж	250	478	546	775	760	636
Кількість товариств, які мають власний кодекс (принципи, правила) корпоративного управління	66	75	82	145	524	640

Діаграма 61. Кількість проведених загальних зборів у 2007 - 2012 роках

Окрім того, у переважній більшості акціонерних товариств (89,17 % від загальної кількості компаній, що надали інформацію, яким саме чином визначається розмір винагороди членів наглядової ради) члени наглядових органів не отримують винагороди, а у 10,25 % акціонерних товариств винагорода є фіксованою сумою.

Згідно до чинного законодавства, виконавчий орган вирішує всі питання діяльності акціонерних товариств, крім тих, що віднесені до компетенції загальних зборів і наглядової ради товариств. Так, у 31,83 % акціонерних товариств статuti або внутрішні документи акціонерних товариств містять положення про конфлікт інтересів, тобто суперечність між особистими інтересами посадової особи або пов'язаних з нею осіб та обов'язком діяти у інтересах акціонерного товариства. Тому серед акціонерних товариств досить поширеною практикою є розроблення внутрішніх документів. Найчастіше додаткової регламентації у внутрішніх документах потребують положення про загальні збори акціонерів (22,01 %), положення про наглядову раду (21,86 %), положення про виконавчий орган (правління) (21,32 %) та положення про ревізійну комісію (21,12 %).

В той же час, серед найбільш непрозорих питань в діяльності акціонерних товариств є інформація щодо розміру винагороди посадових осіб акціонерних товариств та дані про акціонерів, які володіють 10 та більше відсотками статутного капіталу.